

“Xalq qəzeti” – 100

□ Azərbaycanın davamlı olaraq işıq üzü görən ən uzunömürlü ictimai-siyasi nəşri olan “Xalq qəzeti”nin (1991-ci ilin 27 avqustunadək 72 il “Kommunist” adı ilə nəşr olunmuşdur) yaşının 1 əsrə çatdığı 2019-cu ilin 5 fevralında redaksiyanın tarixinə daha bir diqqətçəkən hadisə yazılır. Bu gün bu qocaman qəzet dəyərli oxucularının görüşünə 29 000-ci sayı ilə gəlib. 100 il yaşamaq və 29 min sayını ərsəyə gətirmək Azərbaycan milli mətbuatının tarixində ikinci bir dövrü nəşrə nəsib olmamışdır.

Anadili mətbuatımızın banisi Həsən bəy Zərdabi 2 il 2 ayda böyük fədakarlıqla “Əkinçi”nin cəmi 56 nömrəsini çıxara bilmişdi. Ölkəmizdə ilk milli qəzetimiz sayılan “Əkinçi”dən 44 il sonra birinci sayı işıq üzü görən “Kommunist” Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin mətbuat üçün yaratdığı demokratik şəraitdə türk-müsəlman sosial-demokratların orqanı kimi nəşrə başlamış və ilk nömrəsindən (29 avqust 1919-cu il) sonra fəaliyyəti

etdirmişdir. Martin 3-də həmin məqaləyə görə, Həmid Sultanov Azərbaycan Kommunist (bolşevik) Partiyası Mərkəzi Komitəsi Siyasi Bürosunun xüsusi iclasında vəzifədən azad edilərək həbs olunmuşdur. Keçmiş müsavətpublist Mirzəbala Məmmədov isə qəzetin bir neçə nömrəsində ali təhsilin milliləşdirilməsi barədə məqalələrlə çıxış etmişdir.

Təəssüf ki, “Kommunist” qəzetinin bu milli təmayülünü Moskva'dan Azərbaycan Kommunist Partiyasının rəhbərliyinə yerləşdirilmiş Sergey Kirov, Levon

düşmənlərin təhriki ilə redaksiyadan getmişlər. Qəzetə redaktorluq etmiş Ruhulla Axundov, Həbib Cəbiyev, Böyükəğa Talıblı, Ağababa Yusifzadə, hətta Əliheydər Qarayevin özü, tanınmış yazırlar Xəlil İbrahim, Fərhad Ağazadə, redaksiya ilə əməkdaşlıq edən neçə-neçə tanınmış yazıcı, şair millətçi damğası ilə sonrakı illərdə və repressiya dövründə qətlə yetirilmişlər.

Bütün bunlara baxmayaraq, “Kommunist” qəzeti 1920–30-cu illərdə həyata keçirilən mədəni inqilab, sənayeləşmə, kənd

laşmışlar. Azərbaycanda fəhlə-kəndli müxbirlər hərəkatının və professional jurnalist təhsilinin əsasını qoyanların bir qismi də “Kommunist”in təcrübəli işçiləri olmuşlar.

Redaksiyada çalışan və onunla əməkdaşlıq edən milli jurnalistikamızın sonrakı nəsil istedadlı nümayəndələri, tanınmış ziyalılar II Dünya müharibəsi illərində və sonrakı onilliklərdə aktual çıxışları ilə qəzeti xalq həyatı ilə yaxınlaşdıraraq onun nüfuzunu yüksəltmişlər. Əli Vəliyev, Rza Quliyev, İsrail Nəzərov, Xasay

“Xalq qəzeti” mənalı yaradıcılıq yolu keçmiş, özünəməxsus üslub və sənətkarlıq xüsusiyyətləri olan nəşrlərimizdəndir. Uzun müddət “Kommunist” adı ilə nəşr edilən bu qəzet bütün sovet dövrü ərzində Azərbaycanın ictimai, iqtisadi və mədəni həyatının güzgüsü olmuşdur.

Respublikada qəzetçilik ənənələrinin formalaşmasında, jurnalistikamızın inkişafında “Xalq qəzeti”nin xidmətləri xüsusi qeyd olunmalıdır. Bu gün qəzet müstəqil Azərbaycanda hüquqi və demokratik dövlət quruculuğu işində güclü səfərbəredici rol oynayır.

Heydər ƏLİYEV
Ümummilli lider
25 avqust 1994-cü il

100 yaşlı qəzetin 29 000-ci sayı

№ 01 (001)
29 avqust
1919-cu il

№ 28 (29000)
5 fevral 2019-cu il,
çərşənbə axşamı

dayandırılmışdır. Bolşeviklərin hakimiyyəti ələ almasından sonra qəzet 1920-ci il aprelin 30-dan nəşrini davam etdirmişdir.

Yeni kommunist rəhbərlik yerli idarəçilikdə hər şeyin hazırlına sahibləndiyi kimi, baş informasiya-təbliğatı rəpuru olan gündəlik rəsmi qəzeti Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin nəşr etdiyi ilk dövlət nəşrimiz olan “Azərbaycan” qəzetinin redaksiyasında və onun yaradıcı kollektivinin iştirakı ilə, (yalnız qəzetin redaktor işdən kənarlaşdırılmışdı), lakin öz ideologiyasının və məzmununda – “Kommunist” adı ilə buraxmağa başlamışdı.

Göründüyü kimi, “Kommunist” qəzeti gündəlik ictimai-siyasi nəşr kimi ardıcıl olaraq 1920-ci il aprelin 30-dan buraxılsa da, onun 10 illiyinin qeyd olunması üçün tarix müəyyən edilərək ilk nömrəsinin buraxıldığı 1919-cu il əsas götürülmüşdür.

1991-ci ildə dövlət müstəqilliyimizin bərpasından sonra ölkəmizdə ilk respublika qurumu və təsisatlarının həqiqi yaranma tarixinin Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründən hesablanması ilə ədalət öz yerini tutdu. Bu mənada sovet hakimiyyəti dövründə 71 il “Kommunist” adı ilə çıxan respublikanın avanqard nəşri “Xalq qəzeti” ilk rəsmi dövrü nəşr olmuş “Azərbaycan”ın real hüquqi varisi olmuşdur.

Kommunist Partiyasının süqutundan sonra və müstəqilliyimizin ilk günlərində iştiraklı məfkuremizi, azərbaycanlılıq ideologiyasını fəaliyyətinin başlıca istiqaməti seçən redaksiya kollektivi “Xalq qəzeti”nin nəşrini rəsmi ictimai-siyasi, eyni zamanda ümumxalq qəzeti kimi davam etdirmişdir. 1994-cü ilin avqustunda qəzetin 75 yaşı tamam olanda ümummilli lider Heydər Əliyevin redaksiya kollektivinə göndərdiyi təbrik məktubu “Xalq qəzeti”nin XX əsrdə Azərbaycan cəmiyyətində, eləcə də milli mətbuatımızın tarixində tutduğu layiqli mövqeyə verilən ədalətli rəsmi dəyər olaraq onun sonrakı fəaliyyətini stimullaşdırmışdır. Təbrik məktubunda deyilir:

“Xalq qəzeti” mənalı yaradıcılıq yolu keçmiş, özünəməxsus üslub və sənətkarlıq xüsusiyyətləri olan nəşrlərimizdəndir. Uzun müddət “Kommunist” adı ilə nəşr edilən bu qəzet bütün sovet dövrü ərzində Azərbaycanın ictimai, iqtisadi və mədəni həyatının güzgüsü olmuşdur.

Respublikada qəzetçilik ənənələrinin formalaşmasında, jurnalistikamızın inkişafında “Xalq qəzeti”nin xidmətləri xüsusi qeyd olunmalıdır. Bugünkü xosşəsl, rəngarəng Azərbaycan mətbuatının bir çox görkəmli nümayəndələri bu qəzetin yara-

dıcılıq məktəbini keçmişdir. Müstəqilliyimizin qazanılmasından sonra da “Xalq qəzeti” respublikanın ictimai həyatında baş verən hadisələrə cəsarətlə müdaxilə etmiş, bir çox problemlərin aşkarlanmasında mühüm rol oynamışdır. Amansız təcavüzkarə qarşı apardığımız ədalətli mübarizə qəzetin dalimi mövzusuna çevrilmişdir. Bu gün qəzet müstəqil Azərbaycanda hüquqi və demokratik dövlət quruculuğu işində güclü səfərbəredici rol oynayır”.

Ulu öndərin mötəbər qiymətindən də göründüyü kimi, “Xalq qəzeti” sovet dövründə

Həsən HƏSƏNOV,
“Xalq qəzeti”nin baş redaktoru, Əməkdar jurnalist

Mirzoyan kimi yad və düşmən ünsürlər, Əliheydər Qarayev kimi milli hisslərdən məhrum yerli rəhbər kadrılar daim qamçılanmış, redaksiya kollektivini hədə və təhdid altında saxlamış, milli jurnalistləri müxtəlif yollarla sıradan çıxarmışlar. “Kommunist” qəzetindəki “millətçilik yuvası”nı dağıtmış üçün dəfələrlə yüksək səviyyədə ciddi tədbirlər görülmüşdür.

təsərrüfatının kollektivləşdirilməsi proqramlarına Azərbaycanda ideya-siyasi təminat yaradılmasında, adamların quruculuq işlərinə səfərbər edilməsində fəal rol oynamışdır. Savadsızlığın ləğvi, qadın azadlığı kimi hərəkatlarda da “Kommunist” qəzeti kütlələrə dəyişdirici və səfərbəredici təsir göstərmişdir.

Qəzet əlifba islahatının heyata keçirilməsində, Şərq xalqlarının və Türklərin lokomotivi rolunu oynamaşmışdır. Qəzetin fəaliyyəti ilə sıx bağlı olan Üzeyir Hacıbəyli, Mir Cəlal, Məmməd Səid Ordubadi, Səməd Vurğun, Süleyman Rüstəm, Rəsul Rza, Mirzə İbrahimov, Nəsir İmanquliyev, İlyas Əfəndiyev, Nəbi Xəzri, Yusif Səmədoğlu kimi görkəmli ziyalıları uzun illər qəzetdə dərc olunmuş yazıları ilə milli-mənəvi dəyərlərimizi yaşatmış, onun sağlamlıq yolda inkişafına ciddi təsir göstərmişlər. Bu avanqard gündəlik rəsmi qəzetin ideya-siyasi və peşəkarlıq səviyyəsi respublikanın bütün dövrü nəşrləri üçün örnək kimi qəbul edilmişdir. Qəzetin həyatındakı bir sıra yeniliklər, milli mətbuatımız ümumi tarixində önəmli fakt və hadisələr kimi daxil olmuşdur.

Müasir qəzetçilik üslubu, əsasən, “Kommunist” qəzetinin səhifələrində cəllanmış, ədəbi dilimiz bu nəşrin fəaliyyətində xeyli zənginləşmişdir. Bütün Şərqdə ərəb əlifbasından istifadə edən ölkələr arasında ilk sətri mətniyan linotip maşını 1925-ci ildə ABŞ-da “Kommunist” qəzetinin sifarişli ilə hazırlanmışdır. Yaponiya kommunistlərinin lideri Sen Katayama o dövrdə SSRİ-yə səfəri zamanı Bakıya gələrkən redaksiyada olmuş və sonralar qəzetə xaricdən ictimai əsaslarla müxbirlik etmişdir. Qəzetin Böyük Britaniya üzrə müxbiri, Britaniya parlamentinin üzvü Valton Nyubold redaksiyaya vaxtaşırı maraqlı məqalələr göndərmişdir.

Mətbuat sahəsində çalışan məşhur tərcüməçilər uzun illər “Kommunist” qəzetində forma-

Vəzirov, Ağababa Rzayev, Rəşid Mahmudov, Ramiz Əhmədov, Cəmil Əlibəyov, Tofiq Rüstəmov kimi yetkin redaktorların rəhbərliyi ilə milli mətbuatımızın dəyərli ənənələri bu qəzetin səhifələrində yaşadılmış, zənginləşdirilmişdir.

Bu gərgin yaradıcılıq yolunun davamında 1950–1960-cı illərdə qəzetin səhifələrində milli təmayül yenidən güclənmişdir. Rəsmi dövlət nəşri olaraq qəzetin professional jurnalistikasının yaradıcılıq və texniki uğurlarını mənimsəməklə daim yüksəlmişdir. Mövzu genişliyi, janr əlvanlığı, operativlik, coğrafi əhatə dairəsi “Kommunist” ölkənin lider qəzeti kimi populyarlaşdırmışdır. Qəzetin ana dilimizə qayğıkeş münasibəti, ənənə və novatorluqda normativliyi və varisiyi əsas götürməsi onu mükəmməl bir məktəbə çevirmişdir.

Qəzet respublikamızda canlı, təcrübəli jurnalistika məktəbi kimi ən yaxşı yazarların bir neçə nəslini yetişdirmiş, öz nümunəsi ilə digər mərkəzi dövrü nəşrlərin, bölgə mətbuatının lokomotivi rolunu oynayıb desək, həqiqəti etiraf etmiş olarıq. Redaksiyanın divarları arasında çağdaş jurnalistikamız üçün də gərəkli olan təcrübə və yaradıcılıq ənənələri formalaşmışdır.

Sovet dövründə Azərbaycanın “bir nömrəli dövrü nəşri” sayılan “Kommunist”in yubileyləri “milli mətbuatımızın böyük hadisəsi”, “xalq tribunasının bayramı” kimi qeyd olunmuşdur. Qəzetin 1969-cu il sentyabrın 18-də Azərbaycan Dövlət Akademik Dram Teatrının binasında keçirilmiş 50 illik yubiley mərasimində sovet dövlətinin yüksək mükafatlarından olan “Qırmızı Əmək Bayrağı” ordenini qəzetin bayrağına Azərbaycana yeni rəhbər seçilmiş ulu öndər Heydər Əliyev sancımışdır.

Bu təntənəli mərasim həm də respublikanın siyasi tarixinə milli gərəkliliyimizin diqqətçəkən hadisələrindən biri kimi daxil olmuşdur. Respublikaya cəmi 2 ay əvvəl yeni rəhbər seçilmiş ümummilli lider Heydər Əliyev müxtəlif ölkələrin və xalqların təmsilçilərinin iştirak etdiyi yığıncaqda o vaxtın mövcud qaydalarına uyğun olaraq rus dilində deyil, böyük cəsarət və millətsevərlik nümunəsi göstərərək, AKP MK-nın birinci katibi kimi ilk dəfə məhz ana dilimizdə çıxış etmişdir.

Ulu öndər Heydər Əliyev hakimiyyətə gələndən sonra onun himayəsi ilə qəzet təkcə həyatın işıqlı tərəflərini deyil, həm də cəmiyyətdəki neqativ halları, problemləri cəsarətlə açıb göstərməyə başlamışdır. 1970–1980-ci illərdə “Kommunist”in tirajı 500-600 min nüsxəyə çatmışdı və hər evdə, ailədə, bütün kollektivlərdə oxunurdu.

XX əsrin sonlarında – SSRİ-nin süqutu prosesində qəzetin

kollektivi milli-azadlıq hərəkatını dəstəkləmiş, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizənin önündə getmişdir. Kommunist rejiminin son dövründə qəzetdə imperiya mərkəzinə və onun yerli vassallarına razi salmayan, xalqın haqq səsinə yayan yazılar dərc olunmuşdur.

“Kommunist” qəzeti SSRİ-də Kommunist Partiyasının buraxılmasından və Azərbaycanın dövlət suverenliyinin elan olunmasından əvvəl öz müstəqilliyini elan edərək 1991-ci il avqustun 27-dən sonra məhz “Xalq qəzeti” adı ilə azad mətbuat orqanına çevrilmişdi.

Müstəqilliyimizin ilk illərində başı hakimiyyət davasına qarışan və hakimiyyəti meydan eyni zəminində qəsb edən naşı, milli maraqları təmin edə bilməyən rəhbərliyin redaksiyanın fəaliyyətinə müxtəlif maneələr törətməsinə baxmayaraq kollektiv xalq işinə, suverenliyimizə sədaqət yolundan dönməmiş, ulu öndər Heydər Əliyevin xilaskarlıq missiyası ilə qayıdışını inam və cəsarətlə dəstəkləmişdir. Qəzetin yeni tarixi şəraitdə normal fəaliyyəti və demokratik cəmiyyət quruculuğu prosesində fəal iştirakı da ümummilli lider Heydər Əliyevin Azərbaycan Prezidenti kimi bərqərar etdiyi sabitlik və inkişaf dövründə mümkün olmuşdur.

1995-ci il noyabrın 13-də ulu öndər Heydər Əliyevin zəka və məramının məhsulu olan Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasını dərc etməklə “Xalq qəzeti”nin fəaliyyətində yaranmış qısa fasilə bitmiş, redaksiyanın cəmiyyətdəki statusu və rolu özünə qayıtmışdır.

“Xalq qəzeti” bu gün respublikanın bütün ərazisində yayımlanır, xarici ölkələrdəki səfirliklərimiz, diaspor təşkilatlarına göndərilir. Xaricdə yaşayan soydaşlarımız internet vasitəsilə hər gün qəzetimizi izləyə bilirlər. Bu gün “Xalq qəzeti” də özünümaliyyələşdirmə prinsipi əsasında fəaliyyət göstərir. Digər mətbuat orqanları kimi bizim də maliyyə çətinliklərimiz olur. Texniki vasitələrlə imkan daxilində daha yaxşı təmin olunmağa çalışırıq. Respublikanın bölgələrində redaksiyanın müxbir məntəqələri fəaliyyət göstərir.

Son 26 il “Xalq qəzeti” ümummilli lider Heydər Əliyevin və onun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən tarixi islahatların və dövlət proqramlarının uğurla reallaşdırılmasının etibarlı və səmərəli informasiya təminatının yaradılmasında öz zəngin təcrübəsi ilə fəal iştirak edir.

“Xalq qəzeti” ölkəmiz yenidən milli dövlətçilik məfkurəsinə qovuşandan sonra təcrübəli mətbuat orqanı kimi cəmiyyətdəki nüfuzunu artırır, ölkənin öncül qəzeti mövqeyini qoruyub saxlayır.

